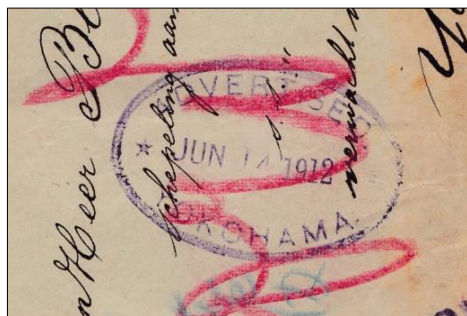

Mededelingenblad

ZuidHollandse vereniging van
PostzegelVerzamelaars

Jaargang 56
nr. 4, december 2019

- **Retourtje Japan**
- **Otto Wagner**

Mededelingenblad van de ZHPV

De 'ZuidHollandse vereniging van PostzegelVerzamelaars' ZHPV is aangesloten bij de 'Koninklijke Nederlandse Bond van Filatelisten-verenigingen'.

VOORZITTER: S. Rotteveel
SECRETARIS: H.M. Jetten,
Herikerberg 3, 2716 ET
Zoetermeer, 079-3213218,
secretaris@zhpv.nl

PENNINGMEESTER: H.J.B. Pauwels,
De Bronkhorst 8, 2291XS,
Wateringen, 0174-293505,
Rekening BIC:ABNANL2A
IBAN: NL65ABNA0426636139
t.n.v. ZHPV te Wateringen
hpauwels@kabelfoon.nl

JEUGDAFDELING: H.J. Peschke
Parkweg 156, 2271 AM, Voorburg,
070-3865228,
hans.peschke@ziggo.nl

LEDENADMINISTRATIE:

Aanmeldingen, opzegging lidmaatschap, (email)-adreswijzigingen en dergelijke doorgeven aan:

J.A. Saarloos, Labouchèrelaan 8,
2283EH Rijswijk, 070-3944123
jsaarloos@hetnet.nl

Dit blad is een uitgave van de ZHPV. Het wordt verspreid onder leden en belanghebbenden.

ISSN nr. 1874-4117

© Het overnemen van artikelen is in overleg met de redactie en met bronvermelding toegestaan voor zover dit de filatelie in

opbouwende zin ondersteunt.

De verantwoordelijkheid voor verklaringen of meningen in dit blad berust bij de auteur.

Eventuele rechten op fotomateriaal zijn zo goed mogelijk nagegaan. Mochten er onvoorzien toch rechten toegeschreven moeten worden, dan bieden wij voor de omissie onze verontschuldiging aan en zullen in een eerstvolgende uitgave e.e.a. alsnog corrigeren.

UITGEVER:

ZuidHollandse vereniging van
PostzegelVerzamelaars
info@zhpv.nl
www.zhpv.nl

REDACTIE: M.J. Vogel
Abeelzoom 52,
2719 GT Zoetermeer
06-17102705
redactie@zhpv.nl

Mededelingenblad 2019 nr. 4

In dit nummer:

- 2 Van Het Bestuur
- 2 Retourtje Japan
- 6 Otto Wagner
- 10 Nieuwjaarsreceptie 2020
- 11 Activiteiten

VAN HET BESTUUR

Welkom

Op 1 november j.l. konden we weer een nieuw lid inschrijven. Het is de heer H.P. van Weeren uit Leidschendam. Wij wensen hem veel plezier met zijn hobby binnen de ZHPV.

In Memoriam

Helaas moeten we melden dat in september ons lid J.P. (Hans) Wagner is overleden. Hans was lid van de ZHPV vanaf september 1973, dus gedurende 46 jaar. Daarmee was hij op acht andere leden na de oudste in anciënniteit van de ZHPV. Tot zijn pensionering werkte Hans bij de politie in Den Haag en was oudcollega van onze voorzitter. Hij was tevens tot zijn overlijden lid van de Vereniging Gepensioneerden Haagse Politie. Wij wensen zijn nabestaanden sterkte. In deze moeilijke periode.

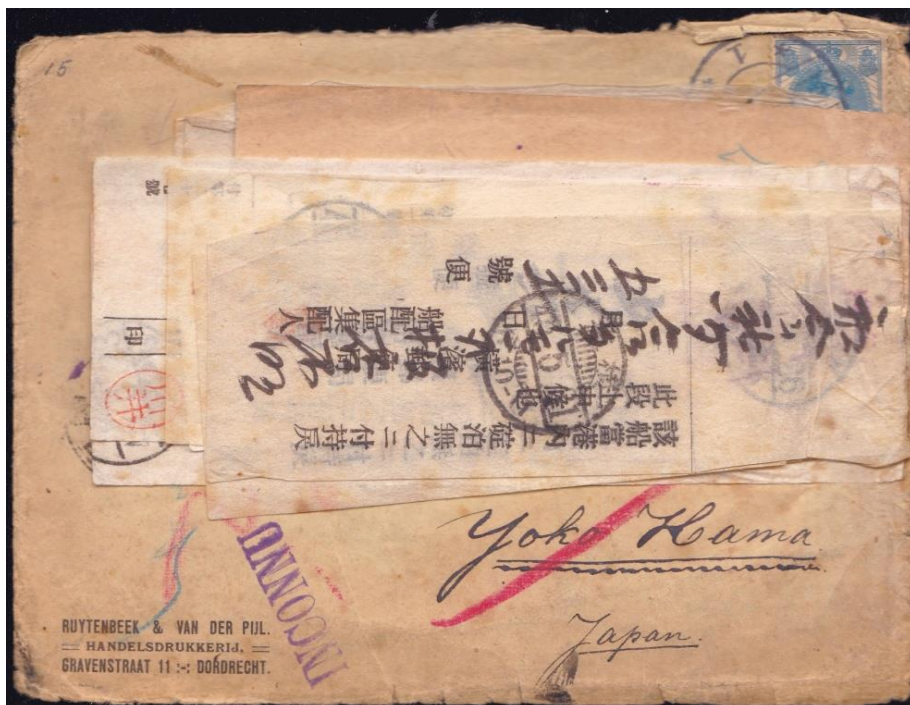

“RETOURTJE” JAPAN IN 1912

Brief, verstuurd in 1912 van uit Dordrecht naar Japan en retour.

Ik wil iets vertellen over een brief die vanuit Nederland is verstuurd naar Japan en weer retour is gestuurd. De vele typische Japanse stempels en de op de brief geplakte strookjes maken dit een zeer interessant document.

De brief is verstuurd vanuit Dordrecht op 25 april 1912 naar "Den Heer Blokland, schepeling aan boord, s.s. Lincairn, verwacht wordend Yoko Hama, Japan". Dit was een Brits stoomschip, dat een lange zeereis maakte van 13 januari 1912 tot 28 november 1912 (Bron: internet). In 1911 was de Lincairn ook al in Azië geweest en vervoerde o.a. suiker van Java naar Europa. Het was dus een vrachtschip zonder vaste route, op de wilde vaart. Het s.s. Lincairn, gebouwd in 1904, verging op 27 mei 1916 tijdens de Eerste Wereldoorlog in de Noordzee tijdens een transport van kolen van Spanje naar Engeland.

Uit het feit dat de brief er slechts 19 dagen onderweg was blijkt dat deze met de Siberische spoorlijn is verstuurd naar Yokohama, Japan. Dit was de snelste manier om de brief daar te krijgen. Yokohama was de grote internationale haven net ten zuiden van Tokyo. Het eerste Japanse stempel is van 12 mei 1912 (45.05.12).

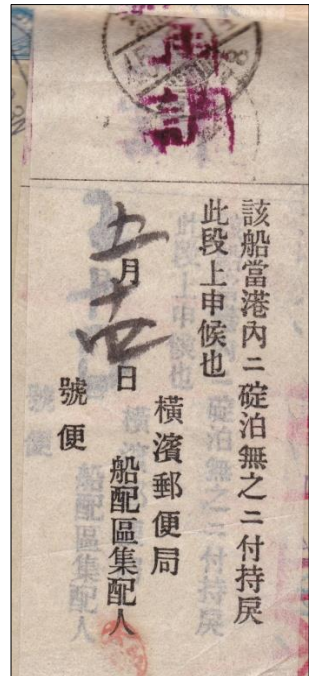
In Yokohama waren veel internationale handelsfirma's gevestigd en er woonden veel Europeanen. Toen Japan omstreeks 1860 "open ging" voor buitenlanders, werden die verbannen naar Yokohama, een klein dorpje ten zuiden van Tokyo. De overheid was bang dat men geen buitenlanders zou accepteren in Edo, zoals Tokyo toen heette. Yokohama werd al heel snel een wereldstad met een grote wijk voor de vele buitenlanders. Tegenwoordig is er nog steeds een grote haven, maar die ligt iets meer richting Tokyo.

Misschien was het schip alweer vertrokken toen de brief aankwam in Yokohama. De post had in ieder geval problemen met het afleveren van de brief. Als het schip in die periode in Yokohama was gekomen, zou de brief zeker bezorgd zijn. Het grote postkantoor was vlak bij de haven en men wist goed welke schepen daar aankwamen. Tegenwoordig ziet dat gebied er heel anders uit. Door de grote Kantō aardbeving (en brand) van 1 september 1923 en de grote schade door de oorlog in 1945 is er maar heel weinig bewaard van de toenmalige gebouwen.

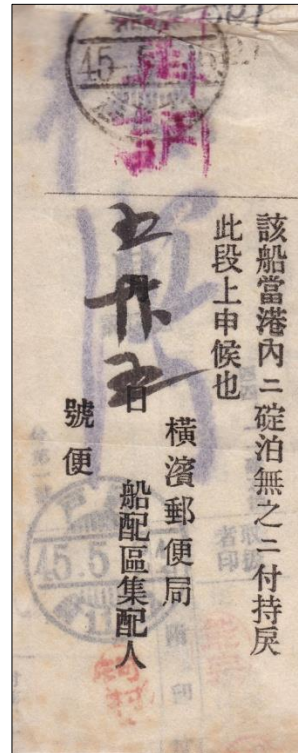
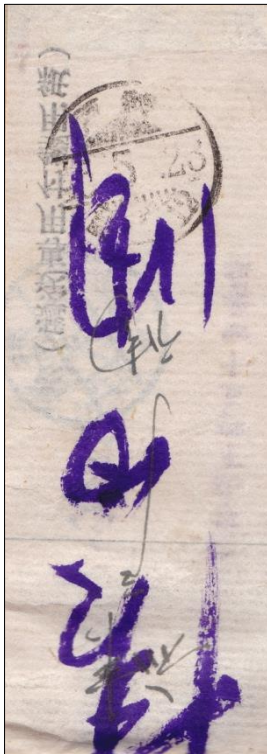
Op 23 mei 1912 arriveerde de brief in Kobe, maar ook daar kon hij niet worden bezorgd. Kobe was de tweede grote havenstad van Japan en men verwachtte dat de brief daar bezorgd zou kunnen worden. Op 24 mei vindt er weer een handeling met de brief plaats, namelijk het retourneren naar Yokohama. Dit wordt ook weer met een label bevestigd. Op 25 mei wordt er na de ontvangst in Yokohama weer een label op het document geplakt.

Het aardige van deze brief zijn de 12 labels en het Advertised stempel. Elke keer dat de post iets met de brief deed, werd dit vastgelegd met een label. Veel labels kregen een datumstempel en een naamstempeltje van de postbeambte. Bij deze brief zijn 12 labels bewaard gebleven. Waarschijnlijk zijn er meer labels geweest. Het laatste label is van 31 mei 1912 maar de brief pas omstreeks begin september teruggestuurd.

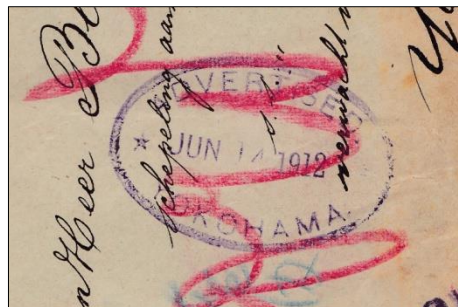
Op 14 juni is er een advertentie geplaatst voor de brief. Ook dat leverde niets op. Deze Advertised stempels zijn vrij zeldzaam en worden niet vaak aangeboden. Dit soort stempels werden lokaal gemaakt volgens

voorschriften van de nationale post. Er bestaan veel verschillende types maar dit is het eerste in mijn verzameling. Het Inconnu stempel is veel minder zeldzaam.

De brief is met zeepost weer teruggestuurd naar Dordrecht. Deze route was voor de Japanse post goedkoper. Alleen post waarbij verzending via Siberië uitdrukkelijk werd gespecificeerd werd met de trein verstuurd. Nog steeds wordt Retourpost vanuit Japan vaak verstuurd per zeepost omdat dit iets goedkoper is. Op 4 november 1912 was de brief weer terug in Dordrecht en is door bezorger 3 bezorgd.

Het adres op de brief is in het Nederlands geschreven. Blijkbaar was dat geen probleem. Opmerkelijk is dat de afzender een Handelsdrukkerij was. Zou het een zakelijke of een privé brief zijn geweest?

De Japanse datumstempels beginnen met het jaar, vervolgens de maand en dan de dag. Dus "45" staat voor "Meiji 45", dit is 1912. "Meiji 1" is 1868. Meiji is de officiële naam voor keizer Mutsuhito die is overleden op 30 juli 1912. Op 31 juli 1912 begon de Taisho periode en startte men weer met jaar 1. Vanaf 1 mei 2019 is er nu de Reiwa periode met Keizer Naruhito.

Pierre Tissot van Patot

1918, VIER PROMINENTE WEENSE KUNSTENAARS STERVEN

Deel 4 Otto Wagner

Otto Wagner werd in 1841 geboren als notariszoon in Penzing, toen nog een voorstadje van Wenen. Tussen 1857 en 1862 studeerde hij in Berlijn en Wenen bouwkunde en bezocht hij in Wenen ook de Academie voor Beeldende Kunsten. Uit één relatie en twee huwelijken had hij drie dochters en drie zonen. In 1894 werd Wagner benoemd tot professor aan de Academie voor beeldende Kunsten in Wenen. Uit

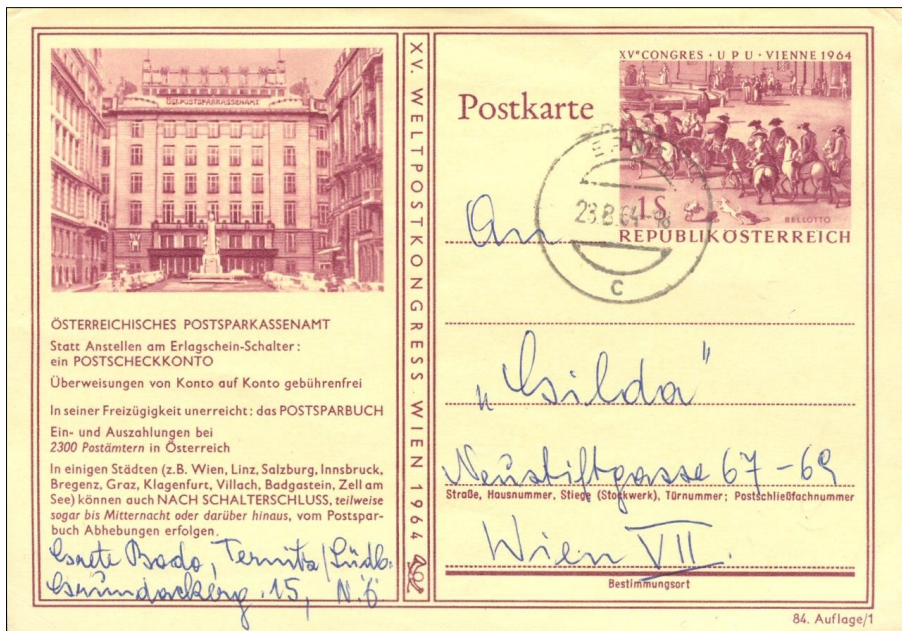
Wagners „school“ kwamen ettelijke belangrijke architecten voort zoals Josef Hoffmann (paleis Stoclet in Brussel), Jan Kotěra (veel werk nagelaten in Praag), Joseph Maria Olbrich, de architect van het Secessiongebouw in Wenen en de Mathildenhöhe in Darmstadt en Jozef Plecnik die vooral zijn stempel heeft gedrukt op zijn geboortestad Ljubljana, hoofdstad van het huidige Slovenië. Op 11 april 1918 stierf Otto Wagner op 76-jarige leeftijd in Wenen aan de infectieziekte wondroos.

Architect Wagner is een 'kunstenaar' van wie de gemiddelde toerist in Wenen tijdens zijn zwerftocht door deze stad, bewust of onbewust, volop kan genieten zonder een museum in te moeten. Projecten van deze architect in de Weense Jugendstil ofwel Secession zijn door heel Wenen in de openlucht te bewonderen.

Aan de Naschmarkt in het centrum van Wenen staan de prachtige Wagner-huizen, te weten het Majolicahuis en het Huis met de Gouden Medail-lons. Van de laatste zijn de versieringen door Koloman Moser ontworpen.

Op de linker postzegel zien we een deel van beide huizen. Links het Majolica huis, rechts het huis met de Medaillons. Op de rechter zegel is een detail van het Huis met de Gouden Medaillons te zien. Bijzonder is dat deze Wagnerhuizen ontworpen zijn als appartementen, bedoeld voor het 'gewone' volk. De Postsparkasser is een van de vele architectonische hoogstandjes van Wagner, een gesamtwerk in de Jugendstil. De dakrand van het middenstuk van de voorgevel is getooid met twee 4,5 meter hoge gevleugelde vrouwenfiguren.

Twee andere Jugendstil gesamtwerkstukken zijn de zogenaamde Wagnervilla's in de buitenwijk Hütteldorf. Deze zijn echter niet op postzegels afgebeeld.

In 1894 verwerf Wagner de opdracht voor de architectonische vormgeving van de Wiener Stadtbahn, de Weense stadsspoorlijnen, waarvan de eerste lijn in 1898 werd geopend. Wenen was hiermee de enige stad in de wereld die haar stadsspoorlijn compleet door één architect liet ontwerpen. Vanaf 1976 werden de lijnen omgebouwd tot de U-Bahn. De stations van de lijnen U4 (van Hütteldorf tot en met Stadtpark) en van de U6 (van Nussdorfer Strasse tot en met Längenfeldgasse) en alle bijbehorende bruggen zijn nog intact en zeer bezienswaardig.

De lijn Heiligenstadt-Ottakring-Hütteldorf, die nu onderdeel is van het normale spoorwegnet, behoorde destijds ook tot de door Wagner ontworpen Stadtbahn.

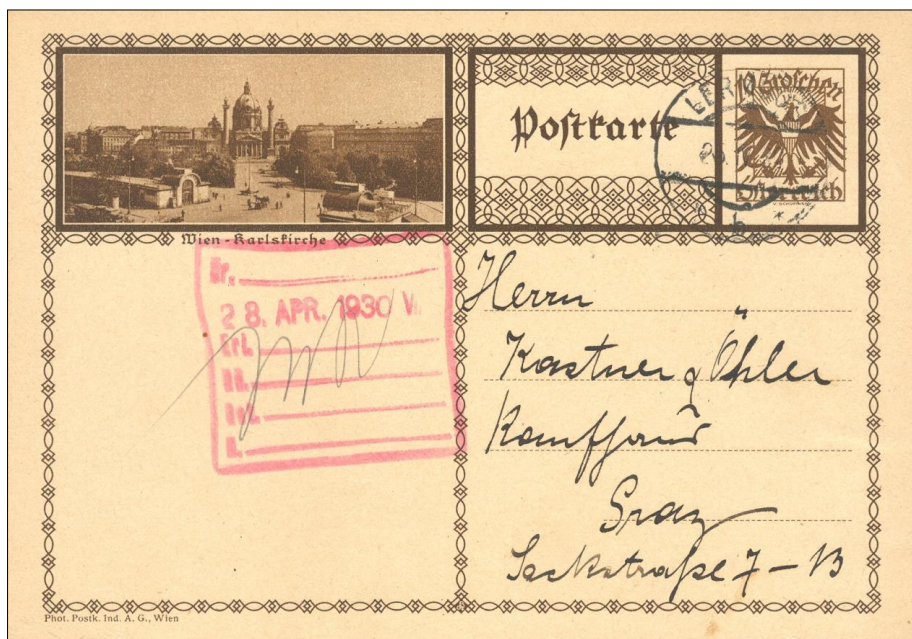

Tijdens de realisatie van deze bouwwerken manifesteerde zich de overgang van Wagner van de late historisme-periode naar de Secession. De U-Bahnstations Hofpaviljoen en Karlsplatz, beide uit de Secession-periode zijn ware publiekstrekkers.

Het station Hofpaviljoen ligt vlak bij het slot Schönbrunn, de zomerresidentie van de Habsburgers. Dit zeer luxe ingerichte station mocht uitsluitend door leden van het keizerlijke hof worden gebruikt. De koepel op het station, de keizerskroon boven de ingang en het Habsburgse wapen symboliseren het bijzondere karakter van dit Hofpaviljoen.

De drie postzegels hieronder tonen de bovengrondse ingangen van de U-Bahnhalte Karlsplatz. De linker zegel, uitgegeven ter gelegenheid van het 100^e sterfjaar van Wagner laat een detail van een ontwerp-tekening zien. Op de postkarte zien we beide stationsgebouwen aan de Karlsplatz met de toeristisch zeer in trek zijnde barokke Karlskirche op de achtergrond.

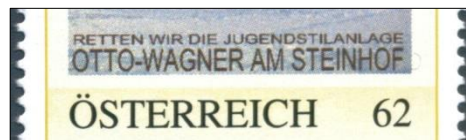
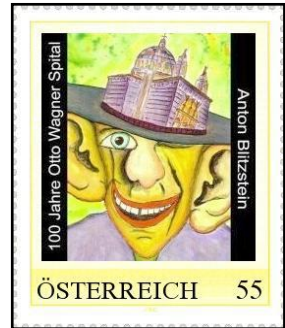
Een van de mooiste en meest gewaardeerde scheppingen van Wagner is zonder twijfel de Kirche St. Leopold am Steinhof in de huidige buitenwijk van Wenen, Penzing. Deze kerk werd in 1907 op het terrein van de Heilanstalt für Nerven- und Geisteskranken am Steinhof voor de daar verblijvende patiënten en personeelsleden in gebruik genomen.

De kerk is na een grondige restauratie op 1 oktober 2006 weer in gebruik genomen. De ontwerper van de persoonlijke postzegel ter gelegenheid van het 100-jarige bestaan legt overigens meer de nadruk op de psychiatrische inrichting waartoe de kerk behoort dan op de kerk zelf. Deze inrichting (ruim 100 hectaren groot) bestaat naast de kerk, het theater, het

kuhrhaus en het lijkenhuis uit 34 paviljoens, alles ontworpen door Wagner. Het geheel is een van de weinige gesloten Jugendstilprojecten ter wereld.

Tegenwoordig is er het Otto Wagner Spital (sociaal-medisch centrum) in gevestigd. Het voortbestaan van het complex als geheel staat onder hevige druk van projectontwikkelaars, een klein stukje in de noordoosthoek is daaraan al opgeofferd. Anderzijds wordt er door particulier initiatief gestreefd om het complex voor verdere afbraak te behoeden en op de werelderfgoed lijst te krijgen. Dat laatste tot nu toe zonder resultaat.

De kerk is als Gesamtkunstwerk (waarin architectuur, decoratie en inrichting volledig harmoniëren) een toonbeeld van samenwerking tussen de architect en een groot aantal kunstenaars en ambachtslieden van de Wiener Werkstätte en daarmee het eerste en belangrijkste kerkelijke Jugendstilgebouw. De belangrijkste kunstenaar naast Wagner was Koloman Moser. Hij ontwierp de talrijke, wonderschone en zeer betekenisvolle glas-in-loodramen. Bij de ingebruikname van de kerk in 1907 was het niet alleen hosanna. Integendeel, vooral onder de conservatieve katholieke geestelijkheid was het een zeer omstreden bouwwerk. Het werd ondermeer betiteld als een "Grabmal eines indischen Maharadschas", in een "nährisch assyrisch-babylonischer Stil".

Naast de Kirche am Steinhof zijn er nog enkele Jugendstilkerken gebouwd waarbij een zekere relatie met Wagner bestond. In 1910 realiseerde de Oostenrijkse Jugendstil-architect Maximilian Hegele (1873-1945) op de Zentralfriedhof in Wenen de Karl Borromäus Kirche. In de vormgeving en inrichting zijn invloeden van Wagner duidelijk herkenbaar.

Ook bestaan er kerken met Jugendstil elementen. Een mooi voorbeeld daarvan is de Heilig-Geist-Kirche in Wenen-Ottkring. In deze kerk, ontworpen door de eerder genoemde leerling van Wagner, de Sloveense architect Josef Plecnik, bevindt zich boven het hoogaltaar een Jugendstilmozaïek ontworpen door het Oostenrijkse secessionlid Ferdinand Andri. Het mozaïek stelt de zeven gaven van de Heilige Geest voor. Het altaar zelf werd door Adolf Otto Holub ontworpen waarbij

de Kirche am Steinhof als voorbeeld diende.

Tot de vele opdrachten die Wagner kreeg behoorde ook de architectonische vormgeving van de stuw- en sluiscomplexen in het Donaukanaal door Wenen. Bij het complex in Nussdorf (een vroegere voorstad van Wenen) hoorde ook de Schemerlbrücke. Op onderstaand detail van de postzegel van Wagner, afbeeld aan het begin van dit artikel, zijn de leeuwen op de pijlers van deze brug vaag te zien. In het kader van het thema Bruggen van de Europazegels in 2018 koos de Oostenrijkse post voor deze brug, dit mede ter gelegenheid van Wagners 100^e sterfdag. De Jugendstilbrug is vernoemd naar de waterbouwkundig

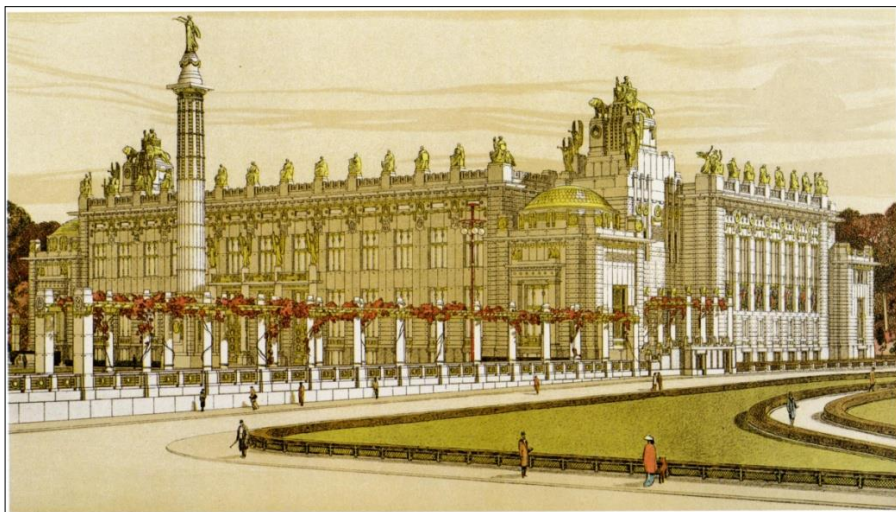
ingenieur Joseph Maris Schemerl die honderd jaar eerder al een plan maakte voor de Donauregulering. Tot dit complex behoren ook het voormalige bedrijfs-gebouw en een loods, beide eveneens in de Jugendstil.

De hieronder staande zegel van € 0,51 laat een schilderij zien van Karl Goldammer (1950) van het Schützenhaus (sluiswachtershuis met bedrijfs- en personeelsruimte). Dit gebouw ontwierp Wagner in 1906 voor het inmiddels gesloopte stuwcomplex de Staustufe Kaiserbad, vlakbij de U-Bahnhalte Schottenring. Het Schützenhaus werd echter gespaard en dit monument is nu ingericht als koffiehuis.

Ten slotte is het nog vermeldenswaard dat het niet veel heeft gescheeld of Nederland was een door Wagner ontworpen gebouw rijk. Hij nam namelijk deel aan de in 1905 uitgeschreven architectuurprijsvraag voor het Vredespaleis in Den Haag. Van de 216 inschrijvingen verwierf zijn ontwerp de vierde prijs. Dit ontwerp dat Wagner als een van zijn beste beschouwde staat zeer ver af van het gerealiseerde gebouw.

Dit artikel is een herschreven en aangepast deel van een artikel dat ik reeds in 2008 in *Filatelie* publiceerde.

Jan Vogel

NIEUWJAARSRECEPTIE 2020

Zoals gebruikelijk houdt de ZHPV op de eerste zaterdag van het nieuwe jaar haar Nieuwjaarsreceptie. Het bestuur van de ZHPV nodigt alle leden hiervoor uit. De receptie wordt gehouden op de eerste beurs in Zoetermeer, namelijk op 4 januari 2020. Onder het genot van een hapje en drankje kunnen we dan toosten op ons aller welzijn een voorspoedig postzegeljaar.

Vergeet niet jouw reeds volle lidmaatschapskaart van 2018 tijdens een beursbezoek in te leveren of mee te nemen naar de receptie en aldaar in te leveren. Volle kaarten doen weer mee in een loterij. De receptie begint om 15.30 uur, aansluitend aan de beurs.

DE LOCATIES

Zoetermeer:

Buurtvereniging Buytenrode
César Franckrode 60

Leidschendam

De Plint
Prins Frederiklaan 7

Den Haag

Wijkcentrum Zuiderpark
Escamplaan 55

ENTREE

Leden gratis, niet-leden € 1,00

VOOR TAFELHOUDERS

Wanneer u géén gebruik maakt van uw tafel, moet dat voor alle beurzen worden afgemeld bij:

S. Rotteveel, tel. 06 27233453
of per e-mail:
lisa_simon@ziggo.nl

Tafelgeld per tafel

Leden € 5,-, niet-leden € 10,-

RONDZENDVERKEER

Administratie boekjes en tassen:

M.W.M. Doll, tel. 070-3838614
of per e-mail:
mwmdoll@gmail.com

Financiële zaken:
H.J.B. Pauwels, tel. 0174-293505
of per e-mail:
hpauwels@kabelfoon.nl
Bankrek :NL65ABNA0426636139
t.n.v.: ZHPV te 's-Gravenhage

VEILINGCOMMISSIE

Veilingmeester: vacature
Lid: Andrew Huiskamp:06-53234521
Lid: vacature

ACTIVITEITEN

Zoetermeer Beurs
za 7 december 13-16 uur

Den Haag Beurs
za 14 december 13-16 uur

Leidschendam Beurs
za 21 december 13-16 uur

Zoetermeer Beurs
za 4 januari 13-15.30 uur

Aansluitend Nieuwjaarsreceptie

Den Haag Beurs
za 11 januari 13-16 uur

Leidschendam Beurs
za 18 januari 13-15.30 uur

Zoetermeer Beurs
za 1 februari 13-16 uur

Den Haag Beurs
za 8 februari 13-16 uur

Leidschendam Beurs
za 15 februari 13-16uur

Zoetermeer Beurs
za 7 maart 13-16 uur

Den Haag Beurs
za 14 maart 13-16 uur

Leidschendam Beurs
za 21 maart 13-16uur

**Die ene postzegel
hebben wij niet.
Maar wel 100.000
andere in onze
5-cent-boeken in
Den Haag en in
Zoetermeer.**